

УДК 338.439.52

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Крилов Денис Валерійович к.е.н., докторант кафедри фінансів та кредиту, Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний університет», м. Запоріжжя

Krylov Denis, Ph.D., doctorate studies of department finance and credit, State Higher Educational Institution "Zaporizhzhya National University", m. Zaporizhzhya

Krylov D. Methodological approaches to the development of organizational-economic mechanism of investment projects of enterprises food industry.

In the article the question of the analysis of existing scientific-methodological approaches to the formation and improvement of organizational-economic mechanism. Analyzed the practical application of organizational-economic mechanisms of activity of the enterprises and the proposed scientific-methodical approach to the development of organizational-economic mechanism of investment projects at industrial enterprises, which is based on the development the system of management of investment projects and redistribution of investment projects according to the established performance criteria. Described system of management of investment projects on the basis of the organizational-economic mechanism of realization of projects of industrial enterprises, determined their advantages.

Крилов Д.В. Методологічні підходи до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів підприємств харчової промисловості.

В статті розглянуто питання щодо аналізу існуючих науково-методичних підходів до формування та удосконалення організаційно-економічного механізму. Проаналізовано практичне застосування організаційно-економічних механізмів в діяльності підприємств та запропоновано науково-методичний підхід до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на промислових підприємств, який ґрунтується на розробці системи управління інвестиційними проектами та на перерозподілі інвестиційних проектів за встановленими критеріями ефективності. Охарактеризована система управління інвестиційними проектами на основі організаційно-економічного механізму реалізації проектів промислових підприємств, визначені її переваги.

Крылов Д.В. Методологические подходы к развитию организационно-экономического механизма инвестиционных проектов предприятий пищевой промышленности

В статье рассмотрен вопрос анализа существующих научно-методических подходов к формированию и совершенствованию организационно-экономического механизма. Проанализировано практическое применение организационно-экономических механизмов в деятельности предприятий и предложен научно-методический подход к развитию организационно-экономического механизма инвестиционных проектов на промышленных предприятиях, который основывается на разработке системы управления инвестиционными проектами и на перераспределении инвестиционных проектов по установленным критериям эффективности. Охарактеризована система управления инвестиционными проектами на основе организационно-экономического механизма реализации проектов промышленных предприятий, определены ее преимущества.

Постановка проблеми. Активізація інвестиційної діяльності промислових підприємств є основою їх розвитку, відновлення процесу функціонування, покращення фінансових показників, підвищення рівня конкурентоспроможності, а також передумовою налагодження економічного розвитку України. Однак зменшення частки інвестиційних ресурсів негативно впливає на розвиток промислових підприємств. За умови впровадження інвестиційного проекту підприємство не лише залучає капітал іноземних інвесторів, але й проводить виважену інвестиційну політику. Інвестиційна діяльність підприємства створює можливості щодо його розвитку, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів з метою отримання доходу. Ефективність інвестиційної діяльності залежить від ризикованості, прибутковості, раціональності інвестиційного проекту. Відповідно зростає роль та необхідність використання системи управління інвестиційними проектами промислового підприємства. Система управління

інвестиційним проектом забезпечує успішну реалізацію проекту з метою досягнення поставлених цілей. Для підвищення ефективності управління важливе значення має використання організаційно-економічного механізму реалізації інвестиційного проекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних та зарубіжних науковців розглянуті проблеми щодо управління інвестиціями, інвестиційними проектами, використання організаційно-економічного механізму. Дані питання проаналізовані такими вченими: Білоног Т.В. [2, с. 107-109], Іванова М.І., Галагуза А.С. [3, с. 34-37], Скибінський О.С., Саталкіна Л.О. [8, с. 289-294], Іщенко М.І. [4, с. 89-93], Калина А.В. [5, с. 141-145], Чучіна І.М., Іванова С.М. [9, с. 118-119], Меліхов А.А. [6, с. 18-23], Шиманська В. [10, с. 163-166], Алексеєва К.А. [1, с. 30-31], Піюренко І.О. [7]. Варто відзначити, що в зазначених підходах не досліджено питання щодо розробки методичних підходів до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на підприємствах харчової промисловості.

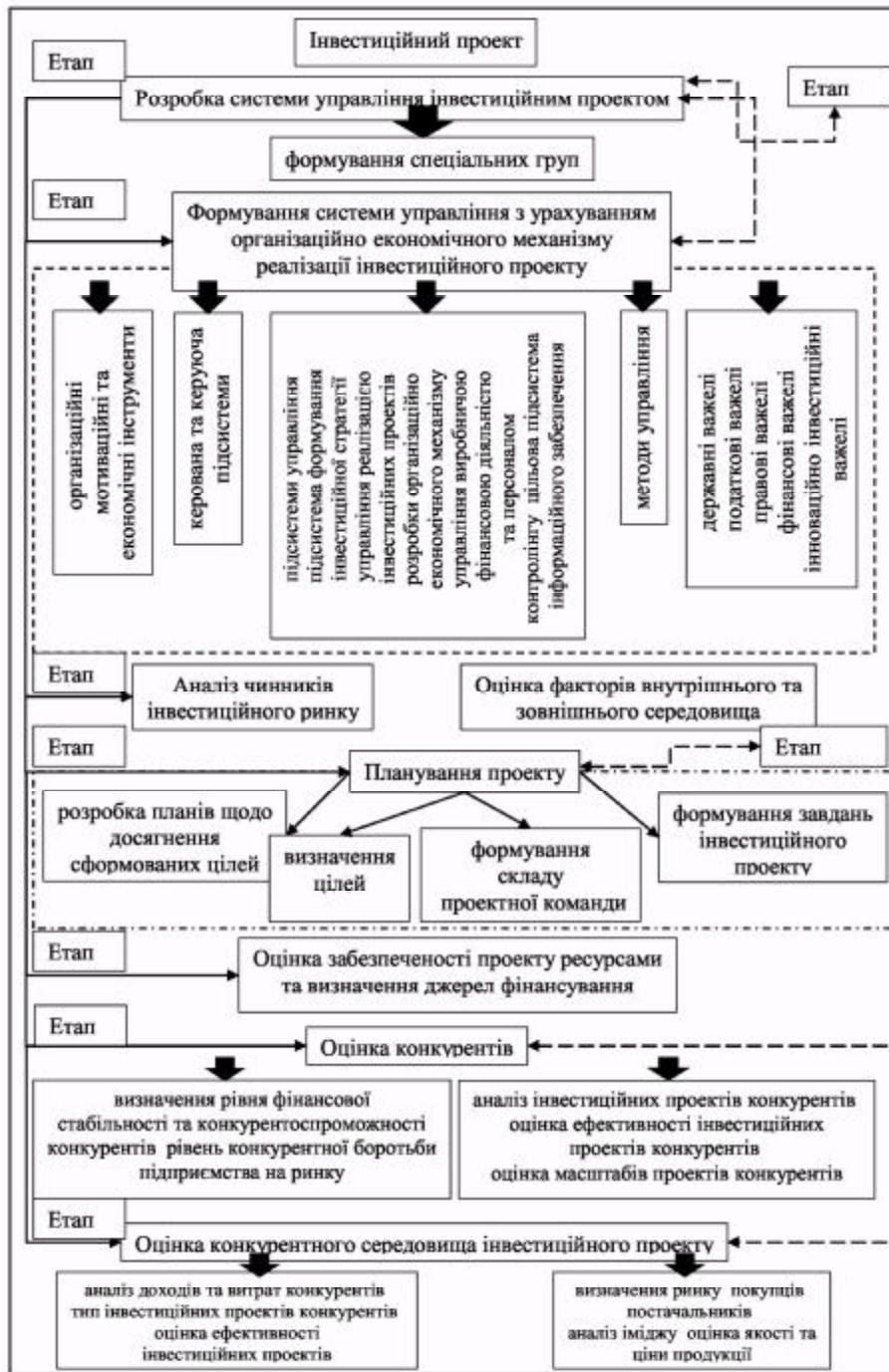
Метою статті є аналіз існуючих науково-методичних підходів до формування організаційно-економічного механізму, розробка науково-методичного підходу до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів, вдосконалення системи управління інвестиційними проектами на основі організаційно-економічного механізму реалізації проектів.

Виклад основного матеріалу. Розвиток економіки країни характеризується нестабільністю політичної системи, виникненням кризових явищ, загостренням соціально-економічних проблем, що обумовлює ускладнення розвитку регіонів та зниження фінансової стійкості підприємств харчової промисловості. За таких умов зменшується обсяг інвестиційного капіталу в країну, знижується рівень довіри, зацікавленість інвесторів, що обумовлює застій діяльності підприємств. Відповідно, кризові явища негативно впливають на реалізацію інвестиційних проектів та рівень їх ефективності. Варто відзначити, що безпека розвитку, успішність фінансової діяльності підприємств залежать також від результативності впровадженого інвестиційного проекту або декількох проектів. Для забезпечення реалізації інвестиційних проектів необхідні захист від загроз інвестиційного ринку, стабільність діяльності підприємства, налагодження розвитку країни, забезпеченість фінансовими ресурсами. Застосування та розвиток організаційно-економічного механізму дозволить оцінити загрози, чинники інвестиційного ринку, визначити переваги інвестиційного проекту, обсяг наявних та необхідних інвестиційних ресурсів, організувати успішну реалізацію проекту на кожному етапі діяльності.

Вченими досить ґрунтовно проаналізовані особливості управління інвестиційними проектами, але невирішеними залишаються питання розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на підприємствах харчової промисловості, його місця в управлінні інвестиційними проектами, розробки системи управління проектами з урахуванням організаційно-економічного механізму. Тому, нами було запропоновано науково-методичний підхід до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на промислових підприємствах, який ґрунтується на розробці системи управління інвестиційними проектами, що дозволить вибрати більш ефективний інвестиційний проект, підвищити ефективність управління проектом з метою раціонального використання ресурсів проекту, досягнення сформованих цілей, успішної реалізації проекту, що сприятиме покращенню результатів діяльності підприємства.

Система управління інвестиційним проектом на основі організаційно-економічного механізму на промислових підприємствах є сукупністю послідових етапів, адже послідовне їх виконання забезпечує реалізацію проекту шляхом прийняття виважених управлінських рішень, дотримання встановлених принципів, коригування процесу реалізації проекту, усунення відхилень, що сприятиме досягненню очікуваного ефекту, гарантованій реалізації проекту, задоволенню інтересів учасників проекту.

Система управління інвестиційним проектом на основі організаційно-економічного механізму передбачає планування, формування, організацію, реалізацію, мотивування, контроль проекту та складається з чотирнадцяти етапів, які зображені на рис. 1.

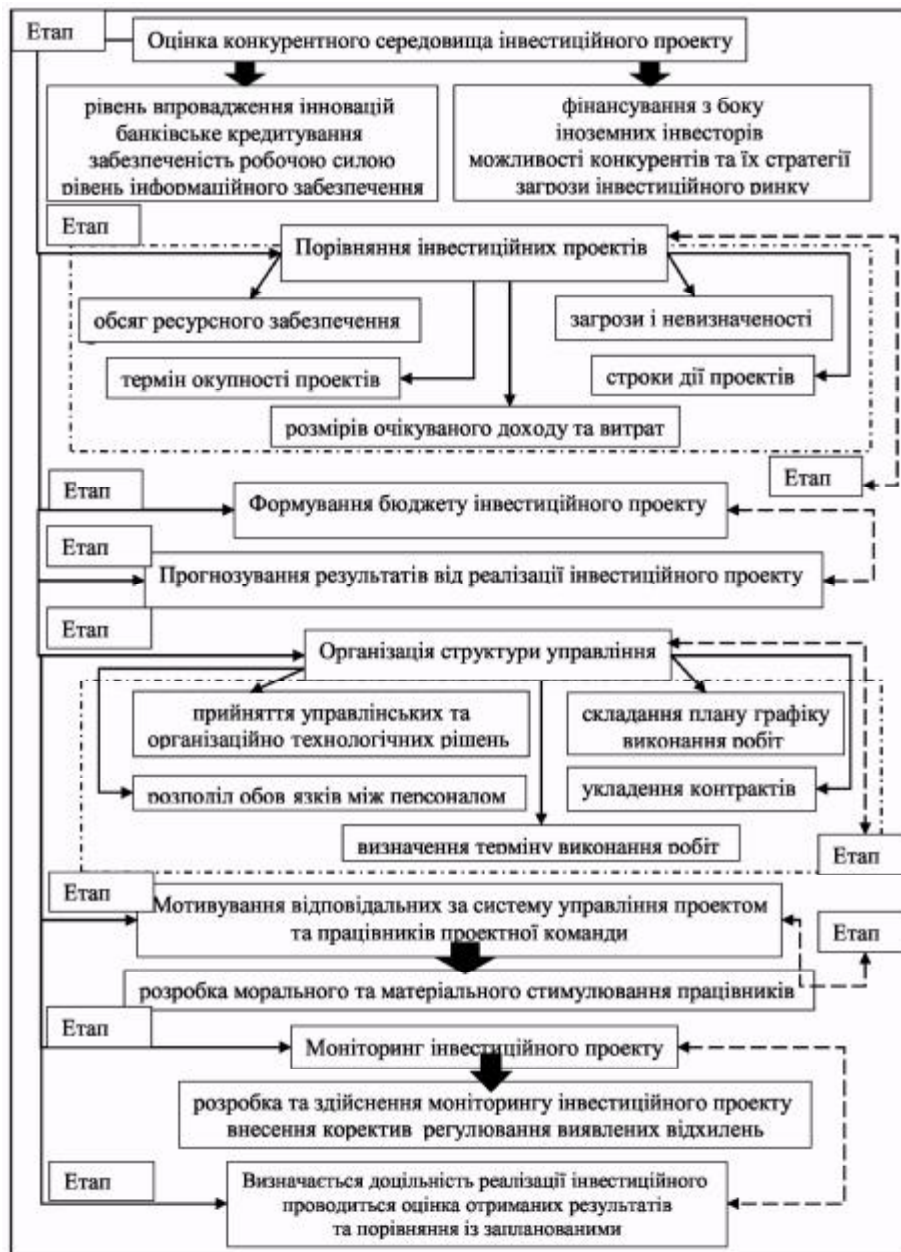

Рис. 1 Система управління інвестиційними проектами на основі організаційно-економічного механізму реалізації проектів промислових підприємств [розроблено автором]

Розглянемо більш детально кожен етап системи управління інвестиційним проектом на основі організаційно-економічного механізму.

На першому етапі здійснюється розробка системи управління проектом. На даному етапі відбувається формування спеціальних груп, які здійснюють управління процесом реалізації інвестиційного проекту, координують дії учасників проекту та до групи входять представники всіх учасників проекту, керівник проекту, персонал проекту.

На другому етапі враховуються особливості організаційно-економічного механізму реалізації інвестиційного проекту. Основними складовими даного механізму є: керована та керуюча підсистеми; організаційні, мотиваційні та економічні інструменти; державні важелі, податкові важелі, правові важелі, фінансові важелі, інноваційно-інвестиційні важелі; методи управління; підсистеми управління.

На третьому етапі відбувається оцінка чинників інвестиційного ринку, факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, що дозволяє виявити загрози, ризики, розробити заходи щодо їх уникнення чи зменшення негативного впливу на реалізацію інвестиційного проекту (рис. 2-4).

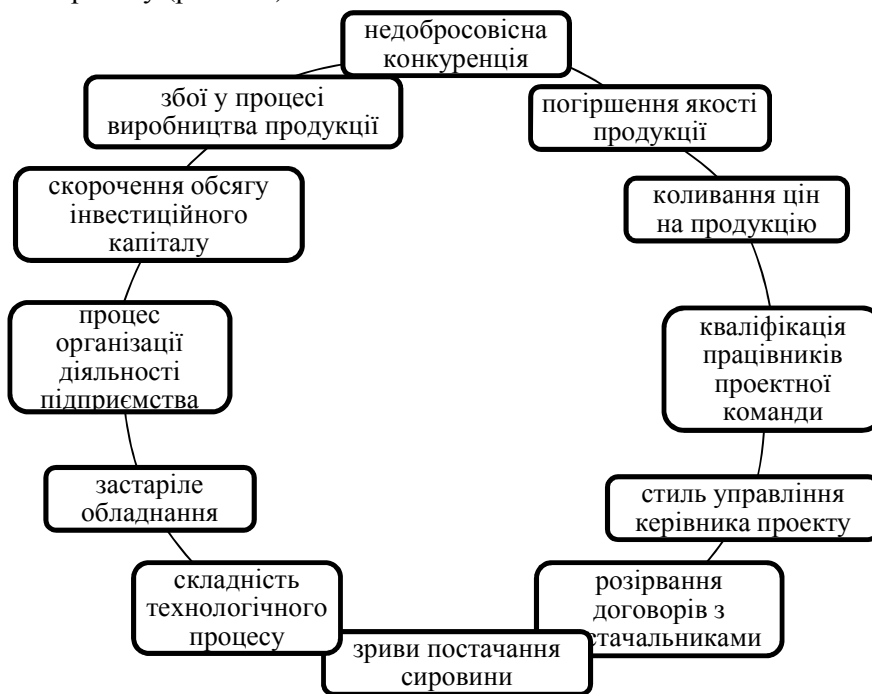

Рис. 2 Внутрішні чинники впливу на реалізацію інвестиційного проекту підприємствами харчової промисловості [розроблено автором]

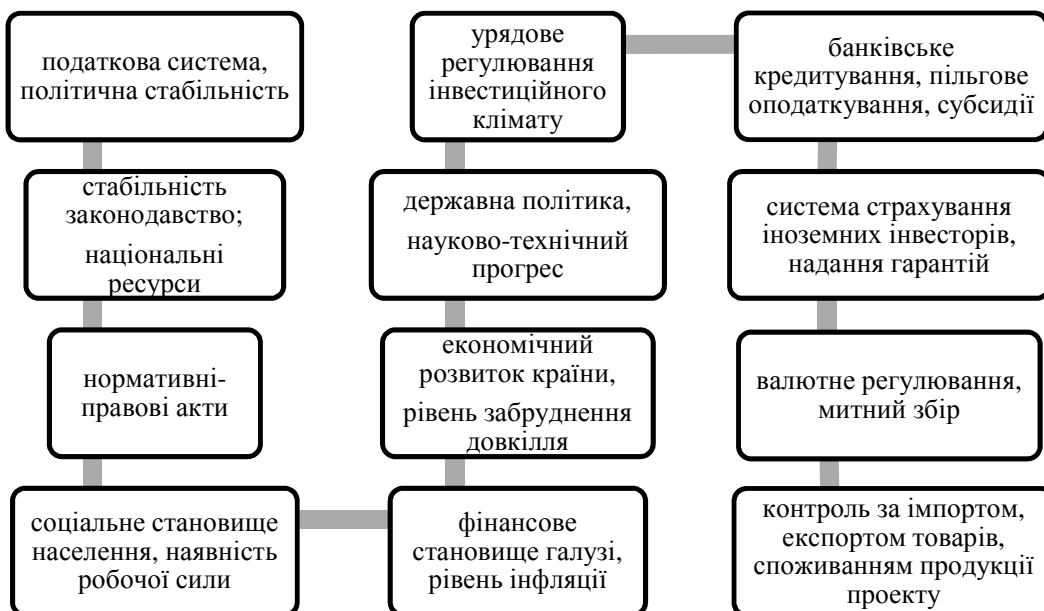

Рис. 3 Зовнішні чинники впливу на реалізацію інвестиційного проекту підприємствами харчової промисловості [розроблено автором]

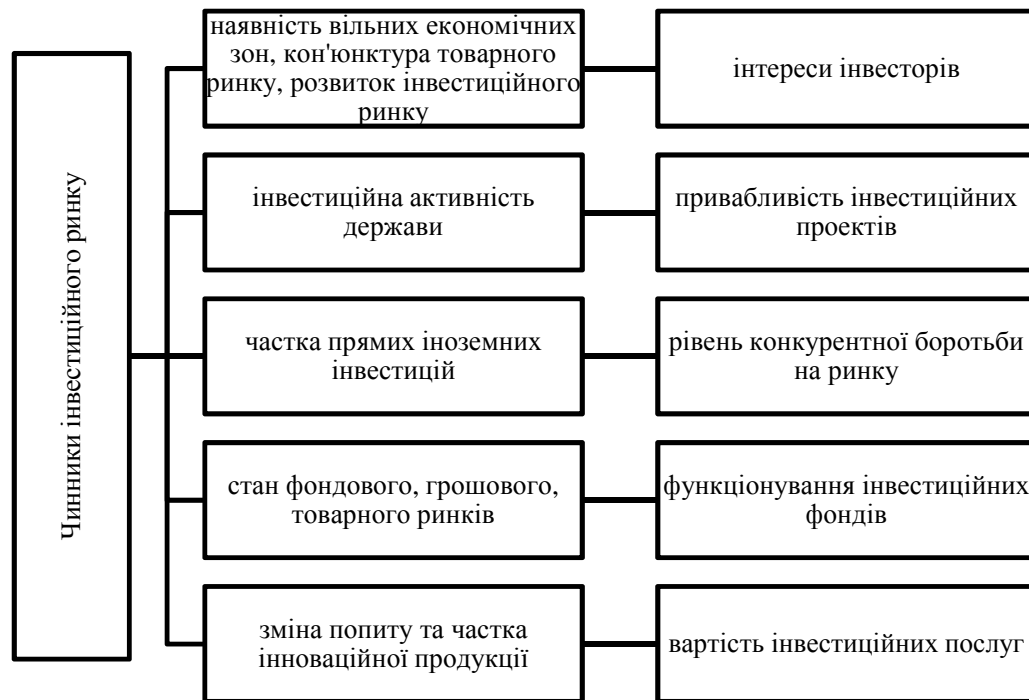

Рис. 4 Чинники інвестиційного ринку, які впливають на реалізацію інвестиційного проєкту підприємствами харчової промисловості [розроблено автором]

На четвертому етапі проводиться планування проєкту, тобто визначення цілей, завдань інвестиційного проєкту, цілей організаційно-економічного механізму, а також відбувається розробка та побудова планів щодо досягнення сформованих цілей. Також на даному етапі формується склад проєктної команди, до якої мають входити інвестори, власники підприємства, представники державної та місцевої влади, керівник проєкту, бухгалтер проєкту, інженер проєкту, керівник підрозділу матеріально-технічного забезпечення, аудитор проєкту, керівник будівництва, керівник відповідальний за укладення контрактів, персонал, постачальники, посередники, допоміжні організації, консультанти, тобто представники від кожного учасника проєкту.

П'ятий етап характеризується визначенням необхідного обсягу інвестиційних ресурсів та вибором джерел фінансування. Даний етап відіграє вагомe значення, адже від обсягу забезпеченості ресурсами залежить ефективність розробки та реалізації інвестиційного проєкту.

На шостому етапі проводиться оцінка конкурентів, тобто аналізується рівень конкурентоспроможності, фінансової незалежності підприємства, визначається рівень його конкурентної боротьби, оцінюється наявність схожих інвестиційних проєктів, визначаються їх переваги, конкурентоздатність.

Далі відбувається оцінка конкурентного середовища інвестиційного проєкту, яка передбачає: аналіз витрат конкурентів; оцінка долі кожного інвестиційного проєкту на ринку; порівняння економічної, виробничої, наукової складових інвестиційних проєктів; характеристика виробленої продукції конкурентами; оцінка ефективності рекламних заходів; визначення можливостей конкурентів та їх стратегії; оцінка замовників проєктів; встановлення загроз інвестиційного ринку.

На восьмому етапі здійснюється порівняння декількох інвестиційних проєктів з метою оцінки їх ефективності, прибутковості, виявлення загроз, можливостей, визначення переваг і недоліків, що дозволяє підвищити прибутковість власного проєкту, врахувати досвід існуючих проєктів, уникнути можливих загроз оточуючого середовища та підвищити ефективність управління проєктом.

Далі відбувається формування бюджету інвестиційного проекту та управління процесом розробки плану-графіку реалізації проекту. На даному етапі визначається обсяг можливих витрат від реалізації проекту, обсяг наявних ресурсів та джерела їх фінансування, враховуються можливі надходження від реалізації проекту та складається бюджет.

Прогнозування можливих результатів від реалізації інвестиційного проекту проводиться на десятому етапі. Наявність ефективної системи управління проектом, використання організаційно-економічного механізму дозволить спрогнозувати обсяг очікуваного прибутку, термін окупності інвестицій, рентабельність інвестицій, швидкість повернення вкладеного капіталу та розмір його віддачі, розмір витрат на реалізацію проекту, економічну ефективність від реалізації проекту, суму виграшу для інвесторів.

Організація структури управління відбувається на одинадцятому етапі та передбачає розподіл обов'язків між персоналом, визначення терміну виконання робіт, призначення відповідальних осіб для кожного підрозділу, складання плану-графіку виконання робіт, визначення термінів фінансування проекту, прийняття управлінських та організаційно-технологічних рішень, укладення контрактів, формування, затвердження звітної документації.

На дванадцятому етапі здійснюється впровадження системи мотивації відповідальних осіб за впровадження системи управління проектом та персоналу щодо реалізації інвестиційного проекту.

Моніторинг за інвестиційним проектом проводиться на тринадцятому етапі та передбачає розробку системи контролю за виконанням робіт відповідно до встановлених строків на кожному етапі та за проектом в цілому, проведення моніторингу інвестиційного проекту підприємства.

На заключному етапі приймаються управлінських рішень щодо доцільності реалізації інвестиційного проекту за умови виявлення відхилень, проводиться оцінка отриманих результатів та порівняння із запланованими. Також, на даному етапі розробляються заходи щодо зменшення інвестиційного ризику, визначається ефективність системи управління інвестиційним проектом, формуються методи щодо усунення виявлених недоліків системи.

Слід відзначити, що в деяких випадках, в процесі використання системи управління інвестиційними проектами, іноземні інвестори приймають рішення про припинення реалізації проекту, зокрема: поява ефективніших та вигідніших проектів; відставання від термінів реалізації проекту; зростання витрат на реалізацію проекту в порівнянні з запланованими обсягами; підвищення конкуренції щодо реалізації схожої продукції. Причиною виходу з проекту іноземних інвесторів є зростання загроз інвестиційного ринку та загострення внутрішніх проблем інвестиційного проекту.

Висновки. Використання наведеної системи управління інвестиційним проектом на основі організаційно-економічного механізму на підприємствах харчової промисловості дозволить реалізувати інвестиційний проект шляхом раціонального використання ресурсів проекту та прийняття обґрунтованих управлінських рішень, сприяє формуванню проектної команди, спеціальних груп, які здійснюють управління процесом реалізації інвестиційного проекту. Науково-методичний підхід до розвитку організаційно-економічного механізму інвестиційних проектів на промислових підприємств ґрунтується на розробці системи управління, що дозволяє оцінити загрози інвестиційного ринку, залучити іноземних інвесторів, збільшити обсяг інвестиційного капіталу, врахувати складові організаційно-економічного механізму реалізації проекту, вибрати більш ефективний інвестиційний проект, підвищити ефективність управління проектом.

Список використаних джерел:

1. Алексеева К. А. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / К.А. Алексеева //

Економіка та держава. – 2008. – №9. – С. 30–32. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=150&i=6>.

2. Білоног Т.В. Управління інвестиційними проектами промислового підприємства на засадах програмно-цільового методу [Електронний ресурс] / Т.В. Білоног // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6(132). – С. 106–110. – Режим доступу до журналу: <http://eco-science.net/archive2012/214--6132.html>.

3. Іванова М.І., Галагуза А.С. Удосконалення системи управління активами за рахунок розробки і впровадження інвестиційних проектів / М.І. Іванова, А.С. Галагуза // Інновації і трансфер технологій : від ідеї до прибутку : 4-та міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 24-26 квіт. 2013 р. – Д. : НГУ, 2013. – С. 34–37.

4. Іщенко М.І. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій на основі економічної доданої вартості [Електронний ресурс] / М.І. Іщенко // Академічний огляд. – 2013. – № 2(39). – С. 88–94. – Режим доступу до журналу: <http://duan.edu.ua/uk/akademichnij-ogljad/akademichnij-ogljad>.

5. Калина А.В. Методологічні підходи до формування організаційно-економічного механізму стимулювання праці персоналу / А.В. Калина // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип. : у 3 т. : Соціально-трудова відносина: теорія і практика. – 2010. – Т. 3. – С. 140–148.

6. Меліхов А.А. Організаційно-економічний механізм конкурентного розвитку підприємства / А.А. Меліхов // Вісник Приазовського державного технічного університету : зб. наукових праць. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 27. – С. 14–26.

7. Піюренко І.О. Необхідність вдосконалення організаційно-економічного механізму управління агропромисловим підприємством [Електронний ресурс] / І.О. Піюренко // Ефективна економіка. – 2012. – № 11. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1594>.

8. Скибінський О.С., Саталкіна Л.О. Система управління інвестиційним портфелем підприємства [Електронний ресурс] / О.С. Скибінський, Л.О. Саталкіна // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 769. – С. 287–295. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_45.

9. Чучіна І.М., Іванова С.М. Формування організаційно-економічного механізму інноваційного потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / І.М. Чучіна, С.М. Іванова // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2009. – Вип. 2 (55), ч. 1. – С. 117–120. – Режим доступу до журналу: http://www.kdu.edu.ua/PUBL/arhiv_ru.php.

10. Шиманська В. Концепція формування організаційно-економічного механізму розвитку туристичного комплексу України процесного типу [Електронний ресурс] / В. Шиманська // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2016. – Вип. 1 (14). – С. 160–170. – Режим доступу до журналу: <http://sepd.tntu.edu.ua/index.php/uk/archive/17--114-2016>.

References

1. Alekseyeva K.A. (2008), "Improving organizational and economic mechanism of state regulation of innovation", ["Udoskonalennja organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu derzhavnogo reguljuvannja innovacijnoi' dijalnosti"], electronic resource, K.A. Alekseyeva, Economy and the State, No.9, pp. 30-32, available at: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=150&i=6>.

2. Bilonog T.V. (2012), "Management of industrial investment projects on the basis of program-target method" ["Upravlinnja investycijnymy proektamy promyslovogo pidpryjemstva na zasadah programno-cil'ovogo metodu"], electronic resource, T.V. Bilonog, Actual problems of economy, No. 6 (132), pp. 106-110, available at: <http://eco-science.net/archive2012/214--6132.html>.

3. Ivanova M.I., Halahuza A.S. (2013), "Improving the management of assets through the development and implementation of investment projects", ["Udoskonalennja systemy upravlinnja aktyvamy za rahunok rozrobky i vprovadzhenja investycijnyh proektiv"], M.I. Ivanov, A.S. Halahuza, Innovation and technology transfer, from idea to profit: 4th Intern. nauk. and practical. Conf., m. Dnipropetrovsk, 24-26 apr. 2013, DA, NSU, pp. 34-37.

4. Ishchenko M.I. (2013), "Methodological approaches to assessing the effectiveness of investments based on economic value added", ["Metodychni pidhody do ocinky efektyvnosti investycij na osnovi ekonomichnoi' dodanoi' vartosti"], electronic resource, M.I. Ishchenko, Academic Review, No. 2 (39), pp. 88-94, available at: <http://duan.edu.ua/uk/akademichnij-ogljad/akademichnij-ogljad>.

5. Kalina A.V. (2010), "Methodological approaches to the formation of organizational and economic mechanism of stimulation of staff", ["Metodologichni pidhody do formuvannja organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu stymuljuvannja praci personalu"], A.V. Kalina, Formation of market economy: Coll. Science. Works, Spec. no.3 v.: Labor Relations: Theory and Practice. Vol 3 pp. 140-148.

6. Melikhov A.A. (2014), "Organizational-economic mechanism of competitive enterprise", ["Organizacijno-ekonomichnyj mehanizm konkurentnogo rozvytku pidpryjemstva"], A.A. Melikhov, Bulletin Azov State Technical University: Coll. scientific papers, Series: Economics, Vol. 27, pp.14-26.

7. Piyurenko I.A. (2012), "The need to improve the organizational and economic mechanism of agricultural enterprises", ["Neobhidnist' vdoskonalennja organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu upravlinnja agropromyslovym pidpryjemstvom"], electronic resource, I.O. Piyurenko, Efficient Economy, No. 11 available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1594>.

8. Skybinsky O.S., Satalkin L.A. (2013), "System investment portfolio management company", ["Systema upravlinnja investycijnym portfelem pidpryjemstva"], electronic resource, A.S. Skybinsky, L.A. Satalkin, Proceedings of the National University "Lviv Polytechnic". Management and business in Ukraine: problems and stages of development, No. 769, pp. 287-295, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_45.

9. Chuchina I.M., Ivanova S.M. (2009), "Formation of the organizational-economic mechanism of innovative potential of enterprise", ["Formuvannja organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu innovacijnogo potencialu pidpryjemstva"], electronic resource, I.M Chuchina S.M. Ivanov, Bulletin KrNU Mykhailo Ostrohradskyi, Vol. 2 (55), p. 1, pp. 117-120, available at: http://www.kdu.edu.ua/PUBL/arhiv_ru.php.

10. Shymanska V. (2016), "Conception of forming the organizational and economic mechanism of development of tourist industry of Ukraine-type process", ["Konceptija formuvannja organizacijno-ekonomichnogo mehanizmu rozvytku turystychnogo kompleksu Ukrai'ny procesnogo typu"], electronic resource, V. Shymanska, Socio-economic problems and the state, Vol. 1 (14), pp. 160-170, available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/index.php/uk/archive/17--114-2016>.

Keywords:organizational-economic mechanism, investment project, the system of management of investment projects, investment, project team, industry.

Ключові слова:організаційно-економічний механізм, інвестиційний проект, система управління інвестиційними проектами, інвестиції, проектна команда, промислові підприємства.

Ключевые слова:организационно-экономический механизм, инвестиционный проект, система управления инвестиционными проектами, инвестиции, проектная команда, промышленные предприятия.